

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Intro

door Marc Janssens De auteur is hoofdredacteur van *Christen Democratische Verkenningen*.
marc.janssens@wi.cda.nl/@janssensmarc

Het klimaat is hot. Letterlijk, maar ook figuurlijk. Terwijl we de laatste hand leggen aan dit CDV-nummer over een christendemocratische visie op klimaatbeleid, vindt in het Poolse Katowice de klimaatop plaats, symbolisch genoeg in een conferentieoord dat gebouwd is op een voormalige kolenmijn. Tweehonderd landen buigen zich over de vraag hoe er concreet een gevolg moet worden gegeven aan de afspraken die in 2015 op de klimaatop in Parijs zijn gemaakt.

De top in Katowice begon met een aantal alarmerende speeches. De Britse bioloog en televisiemaker David Attenborough waarschuwde voor een ineenstorting van ‘onze beschavingen en uitsterving van een groot deel van onze natuurlijke wereld’. De mensheid staat volgens de 92-jarige Brit ‘aan de vooravond van een door mensen veroorzaakte wereldramp, onze grootste bedreiging in duizenden jaren’.

Attenborough was niet de enige die aan het begin van de top een dramatische oproep deed. Ook António Guterres, secretaris-generaal van de Verenigde Naties, riep op de daad bij het woord te voegen, aangezien de gevolgen van klimaatverandering al volop in de wereld zichtbaar zijn. En Arnold Schwarzenegger, voormalig gouverneur van Californië en openlijk tegenstander van Donald Trump, hekelde diens klimaatpolitiek en noemde de Amerikaanse president zelfs ‘mesjogge’.

Dergelijke termen zult u in dit themanummer over klimaatbeleid niet tegenkomen. Dat de problematiek urgent is, beschouwen we, gegeven de vele studies en rapporten, als startpunt, om van daaruit rustig te bezien welke wegen er bewandeld kunnen worden en vooral wat de specifiek christendemocratische benadering kan zijn. Het is niet voor niets dat het debat zich tegenwoordig niet zozeer richt op de vraag óf de aarde opwarmt als gevolg van menselijke activiteiten – dat wordt beschouwd als een gegeven –, maar veel meer op de vraag hoe we de noodzakelijke klimaatdoelen kunnen bereiken en of deze wel realistisch en betaalbaar zijn.

Verbinding

Bij een verstandig klimaatbeleid gaan idealisme en realisme dan ook hand in hand. In zijn bijdrage wijst Sybrand Buma op wat er in de Verenigde Staten is gebeurd. Alarmerende boodschappen als die van de documentaire *An Inconvenient Truth* ten spijt, koos de Amerikaanse bevolking een president die zich weinig aan het klimaatprobleem gelegen laat liggen. Om die reden waarschuwt de CDA-leider voor een groeiende tweedeling in het klimaatdebat tussen burgers die de urgentie van het klimaatprobleem zien en in staat zijn in hun persoonlijk leven aanpassingen te doen, en de burgers die hun schouders erbij ophalen omdat ze heel andere problemen in hun leven ervaren. De christendemocratie heeft bij uitstek de opdracht om de verbinding tussen deze twee groepen te herstellen, aldus Buma.

In de bijdragen in dit nummer wordt ingegaan op deze christendemocratische visie en mogelijke handelwijze. Inspiratiebronnen uit de katholieke, protestantse, orthodoxe en islamitische traditie en christendemocratische principes worden daarbij afgewisseld met concrete voorstellen en ideeën. Of, zoals Pieter Gerrit Kroeger in zijn bijdrage de oud-directeur van het Wetenschappelijk Instituut, Arie Oostlander, aanhaalt: ‘Niets is zo praktisch als een goede filosofie.’ De praktische voorstellen variëren van een systeem van onderling verhandelbare mobiliteitsrechten, zoals Govert Buijs bepleit, tot een directe CO₂-belasting naar analogie van de huidige btw, zoals Gerard van der Meijden en Arjen Siegmann voorstellen. Beide ideeën zijn praktisch uitvoerbaar, maar sluiten ook aan bij een christendemocratische visie en principes. Ze zijn rechtvaardig en vergroten het draagvlak voor klimaatbeleid, zowel bij burgers als bij bedrijven.

Grensoverschrijdende aanpak

In deze laatste *Christen Democratische Verkenningen* van 2018 blikken we vooruit op het komende jaar, waarin zowel de provinciale als de Europese verkiezingen plaatsvinden. Theo Bovens, gouverneur in Limburg, gaat in op de prangende vraag hoe we moeten omgaan met het dilemma dat veel problemen in Europa om een grensoverschrijdende aanpak vragen, terwijl de identiteitsbeleving van menig Europeaan juist steeds meer bij de natiestaten is komen te liggen. Zelf spreekt Bovens liever over ‘ziel’ dan over ‘identiteit’, omdat identiteit exclusiviteit kan oproepen, terwijl je meer zielen in één borst kunt hebben. ‘Ik kan niet ontkennen dat ik me in eerste instantie Maastrichtenaar voel, daarna zeker Limburger, dan pas Nederlander, vervolgens een euregionale grensbewoner, en dan ook zeker Europeaan.’

Verder hebben we in dit nummer de laatste column van historicus Jan Dirk Snel in de rubriek ‘Binnenhof Buitenom’. Hij belichtte daarin steeds een actueel thema vanuit het perspectief van de parlementaire geschiedenis. In zijn laatste bijdrage komt

hij met verrassende conclusies over het gebruik van de termen ‘christendemocratie’, ‘subsidiariteit’ en ‘soevereiniteit in eigen kring’. We bedanken hem voor zijn boeiende historische inkijkjes de afgelopen twee jaar.

Dat de christendemocratie leeft en thema’s onder ogen durft te zien die niet gemakkelijk zijn, hebben we in november op de Dag van de Christendemocratie in Amersfoort gezien: de workshops over secularisatie, migratie, duurzaamheid en voltooid leven zaten vol. Als we verlegen om antwoorden zijn, is het goed ons met inhoud te voeden, ook als dat thema’s betreft waarop het voor de christendemocratie nodig is zelf in de spiegel te kijken. In dit nummer hopen we u opnieuw die reflectie te bieden, zodat we de vragen van vandaag en morgen kunnen oppakken.